

Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze

Agnieszka Pach-Gurgul

Organizacja zajęć:

Literatura

- Świerkocki J., Zarys ekonomii międzynarodowej, PWE, 2011.
- Budnikowski A., *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, PWE, Warszawa 2006.
- Inne dodatkowe materiały do ćwiczeń

WTO members (as of 15 August 2014)*

Albania	Canada	European Union (formerly European Communities)	Israel	Mauritius
Angola	Central African Republic		Italy	Mexico
Antigua and Barbuda	Chad	Fiji	Jamaica	Moldova, Republic of
Argentina	Chile	Finland	Japan	Mongolia
Armenia	China	France	Jordan	Montenegro
Australia	Colombia	Gabon	Kenya	Morocco
Austria	Congo	The Gambia	Korea, Republic of	Mozambique
Bahrain, Kingdom of	Costa Rica	Georgia	Kuwait, the State of	Myanmar
Bangladesh	Côte d'Ivoire	Germany	Kyrgyz Republic	Namibia
Barbados	Croatia	Ghana	Lao People's Democratic Republic	Nepal
Belgium	Cuba	Greece	Latvia	Netherlands
Belize	Cyprus	Grenada	Lesotho	New Zealand
Benin	Czech Republic	Guatemala	Liechtenstein	Nicaragua
Bolivia, Plurinational State of	Democratic Republic of the Congo	Guinea	Lithuania	Niger
Botswana	Denmark	Guinea-Bissau	Luxembourg	Nigeria
Brazil	Djibouti	Guyana	Macao, China	Norway
Brunei Darussalam	Dominica	Haiti	Madagascar	Oman
Bulgaria	Dominican Republic	Honduras	Malawi	Pakistan
Burkina Faso	Ecuador	Hong Kong, China	Malaysia	Panama
Burundi	Egypt	Hungary	Maldives	Papua New Guinea
Cabo Verde	El Salvador	Iceland	Mali	Paraguay
Cambodia	Estonia	India	Malta	Peru
Cameroon		Indonesia	Mauritania	Philippines
		Ireland		Poland

* The cut-off date for data compilation for this publication was 15 August 2014.

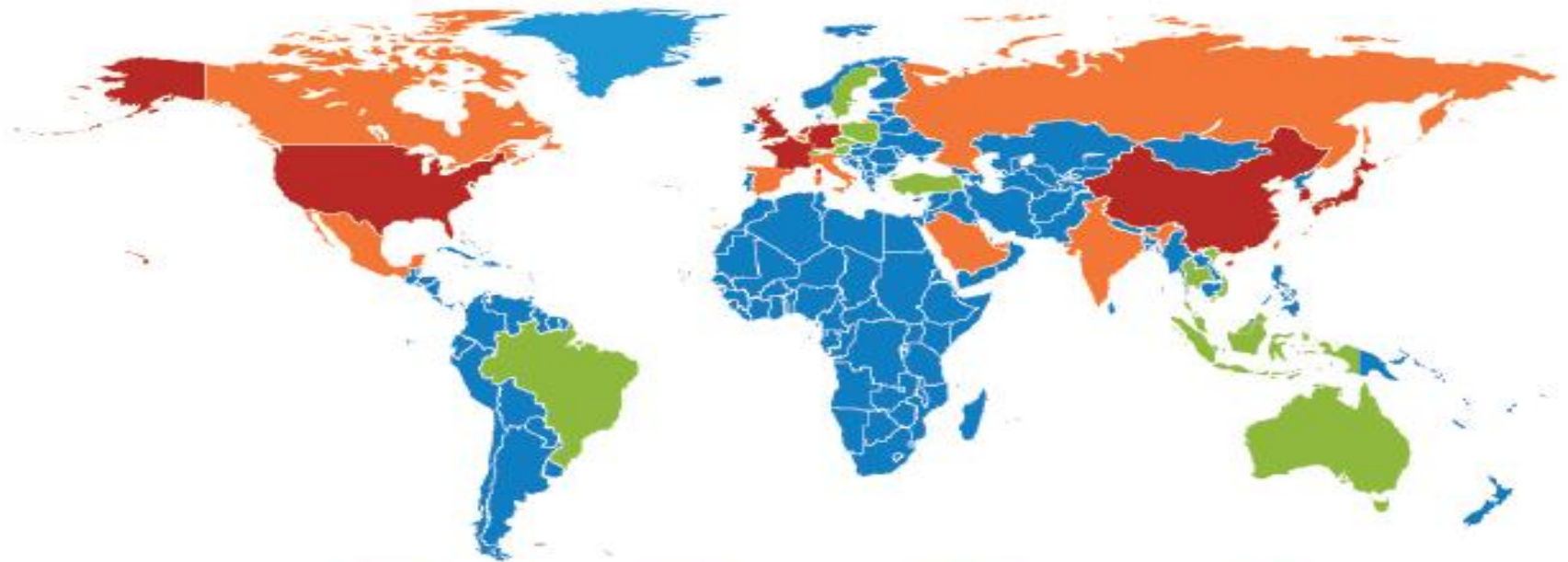
Portugal	Tajikistan
Qatar	Tanzania
Romania	Thailand
Russian Federation	The former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM)
Rwanda	Togo
Saint Kitts and Nevis	Tonga
Saint Lucia	Trinidad and Tobago
Saint Vincent & the Grenadines	Tunisia
Samoa	Turkey
Saudi Arabia, Kingdom of	Uganda
Senegal	Ukraine
Sierra Leone	United Arab Emirates
Singapore	United Kingdom
Slovak Republic	United States of America
Slovenia	Uruguay
Solomon Islands	Vanuatu
South Africa	Venezuela, Bolivarian Republic of
Spain	Viet Nam
Sri Lanka	Yemen
Suriname	Zambia
Swaziland	Zimbabwe
Sweden	
Switzerland	
Chinese Taipei	

WTO observers (as of 15 August 2014)*

Afghanistan	Serbia
Algeria	Seychelles
Andorra	Sudan
Azerbaijan	Syrian Arab Republic
Bahamas	Uzbekistan
Belarus	
Bhutan	
Bosnia and Herzegovina	
Comoros	
Equatorial Guinea	
Ethiopia	
Holy See (Vatican)	
Iran	
Iraq	
Kazakhstan	
Lebanese Republic	
Liberia, Republic of	
Libya	
Sao Tomé and Príncipe	

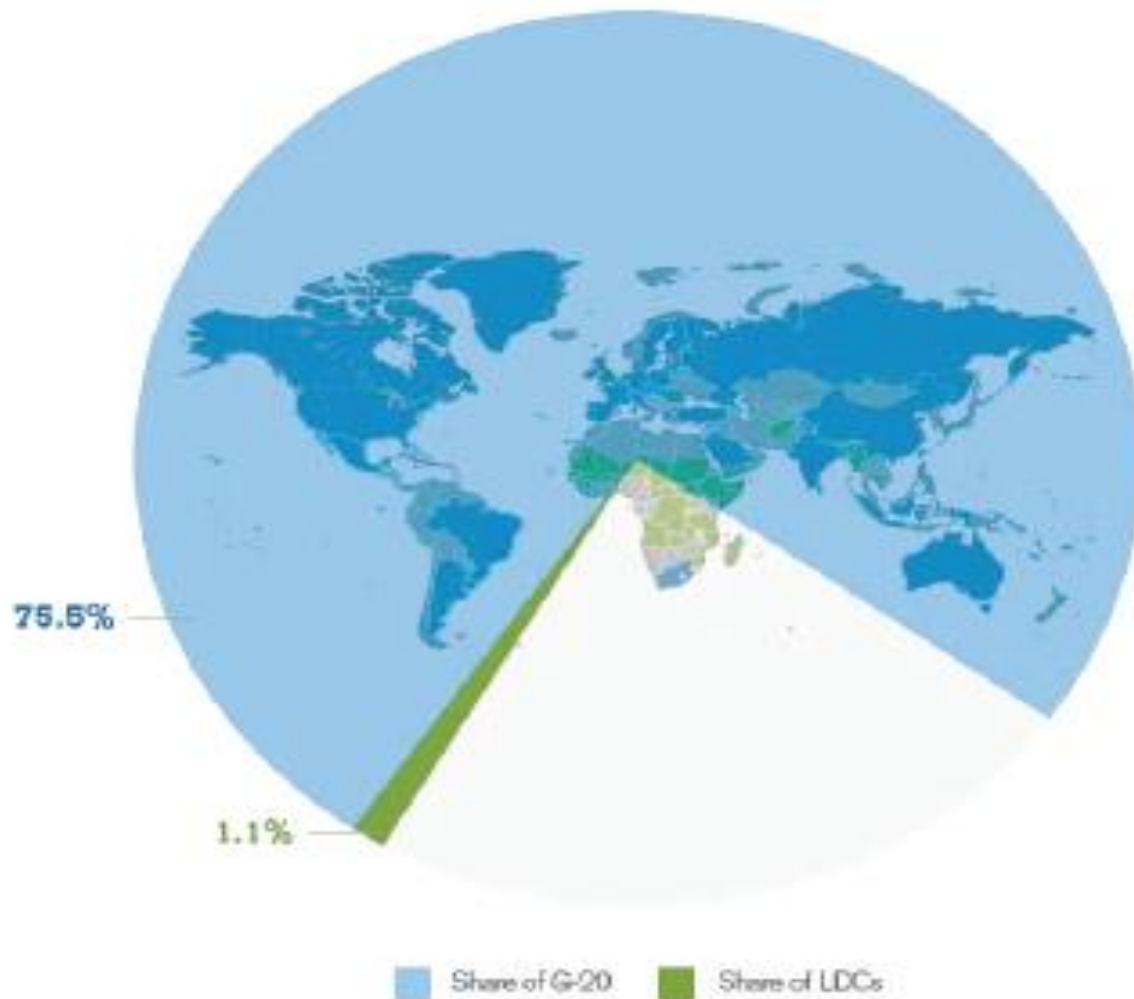
Economies by size of merchandise trade in 2013

US\$ billion

Share in world merchandise exports, 2013

Dlaczego kraje importują?

- **brak określonych towarów, usług, surowców**
- **przyczyny kosztowe**
- **przyczyny technologiczne**
- **kooperacja zaopatrzeniowa**
- **przyczyny jakościowe**
- **ze względów estetycznych**
- **obowiązywanie określonych umów handlowych**

Dlaczego kraje eksportują?

- **zbyt duże nadwyżki produkcyjne**
- **chęć uzyskania dewiz np. na pokrycie importu**
- **kreacja nowych miejsc pracy**
- **kooperacja zaopatrzeniowa**
- **obowiązywanie określonych umów handlowych**

- **Rodzaje importu**

- a) import niezbędny**

czyli przywóz z zagranicy **surowców mineralnych i rolnych** niemożliwych do wytworzenia ze względu na warunki naturalne danego kraju, **brak jego zakłóca normalne funkcjonowanie gospodarki**

- b) Import fakultatywny**

brak jego nie zakłóca rozwoju gospodarczego

• Rodzaje importu

II. Z punktu widzenia przeznaczenia importu

- a) import konsumpcyjny
- b) import inwestycyjny
- c) import kooperacyjno- zaopatrzeniowy

III. Z punktu widzenia zaawansowania technologicznego

- a) import tradycyjny
- b) import dóbr o technologiach imitowanych
- c) import hi-tech

TEORIE HANDLU ZAGRANICZNEGO

1. Teorie przedklasyczne

2. Teorie klasyczne

3. Teorie neoklasyczne

4. Teorie współczesne

I. Teorie przedklasyczne

1. Psychozy lęku przed brakiem towarów-
starożytni kupcy handlowali na zasadzie skupowania jak największej ilości produktów i towarów po jak najmniejszej cenie, nierzadko kosztem dokonywania rabunków i rozbojów.

I. Teorie przedklasyczne

2. Dogmat słusznej ceny

- wraz z rozwojem społeczeństw i państwowości następował rozwój handlu wymiennego (towar za towar), z użyciem umownego pieniądza (np. soli, kruszcu metalu szlachetnego).
- Cenę tą rozumiano jako taką, która **pokrywa koszty produkcji**. Cena ta uwzględniała również **sprawiedliwy zysk**. **Obecnie to rynek – podaż i popyt – kształtuje cenę.**

I. Teorie przedklasyczne

3. Fizjokratyzm

- **Za jedyne źródło wartości uważana była praca w rolnictwie, a za jedyne źródło bogactwa – rolnictwo (Francois Quesney)**

Teorie przedklasyczne

4. Merkantylizm

- ukształtował się w XVI wieku, zwłaszcza we Francji, mówi o tym, że korzystny bilans w handlu i wymianie w skali międzynarodowej stanowi źródło bogactwa narodu.
- Celowym jest gromadzenie kruszców szlachetnych (Jean Baptiste Colbert) i prowadzenie polityki ekonomicznej ułatwiającej osiągnięcie tego celu (np. poprzez ograniczenia importu i promowanie eksportu).

II. TEORIE KLASYCZNE

1. Teoria kosztów absolutnych (A. Smitha)

założenia:

- dwa kraje, dwa produkty
- jeden czynnik produkcji (praca)
- nakład pracy potrzebny do wytworzenia jednostki towaru określa jednocześnie koszty produkcji,
- praca jest mobilna między sektorami ale nie między krajami
- istnieje doskonała konkurencja, nie występują koszty transportu ani bariery handlowe,

II. TEORIE KLASYCZNE

założenia:

- - bilans handlowy jest zrównoważony (eksport=import)
- brak korzyści skali

Twierdzenie:

Zgodnie z teorią kosztów absolutnych podstawą rozwoju specjalizacji międzynarodowej i zarazem źródłem osiągania korzyści z handlu międzynarodowego jest występowanie między różnymi krajami bezwzględnych (absolutnych) różnic kosztów wytwarzania - mierzonych w ujęciu A. Smitha – nakładami pracy.

II. TEORIE KLASYCZNE

Twierdzenie:

Rozwój międzynarodowego podziału pracy (m.p.p.) zgodnie z kształtowaniem się przewagi absolutnej prowadzi - do lepszego wykorzystania podstawowego zasobu (pracy ludzkiej) i powoduje wzrost produkcji towarów, co z kolei jest bezpośrednią przyczyną osiągania przez partnerów **określonych korzyści** (zwiększona wielkość produkcji do podziału między krajami – partnerami)

II. TEORIE KLASYCZNE

c. przykład

Jak ukształtuje się specjalizacja, jeżeli gospodarka światowa składa się z dwóch krajów o następujących technologiach produkcji (nakładach pracy w dniach) dwóch produktów?

Kraje	Miedź	Wino
Polska	10 t/ 1 dzień	5 beczek/ 1 dzień
Niemcy	5t/ 1 dzień	10 beczek/ 1 dzień

II. TEORIE KLASYCZNE

c. przykład

Gospodarki obydwu krajów są zamknięte, oba kraje zmuszone są wytwarzać oba towary, wymiana towarowa jedynie wewnątrz kraju.

Polska	$1M = 0.5W$	lub	$1W = 2 M$
Niemcy	$1M = 2 W$	lub	$1W = 0,5 M$

II. TEORIE KLASYCZNE

c. przykład

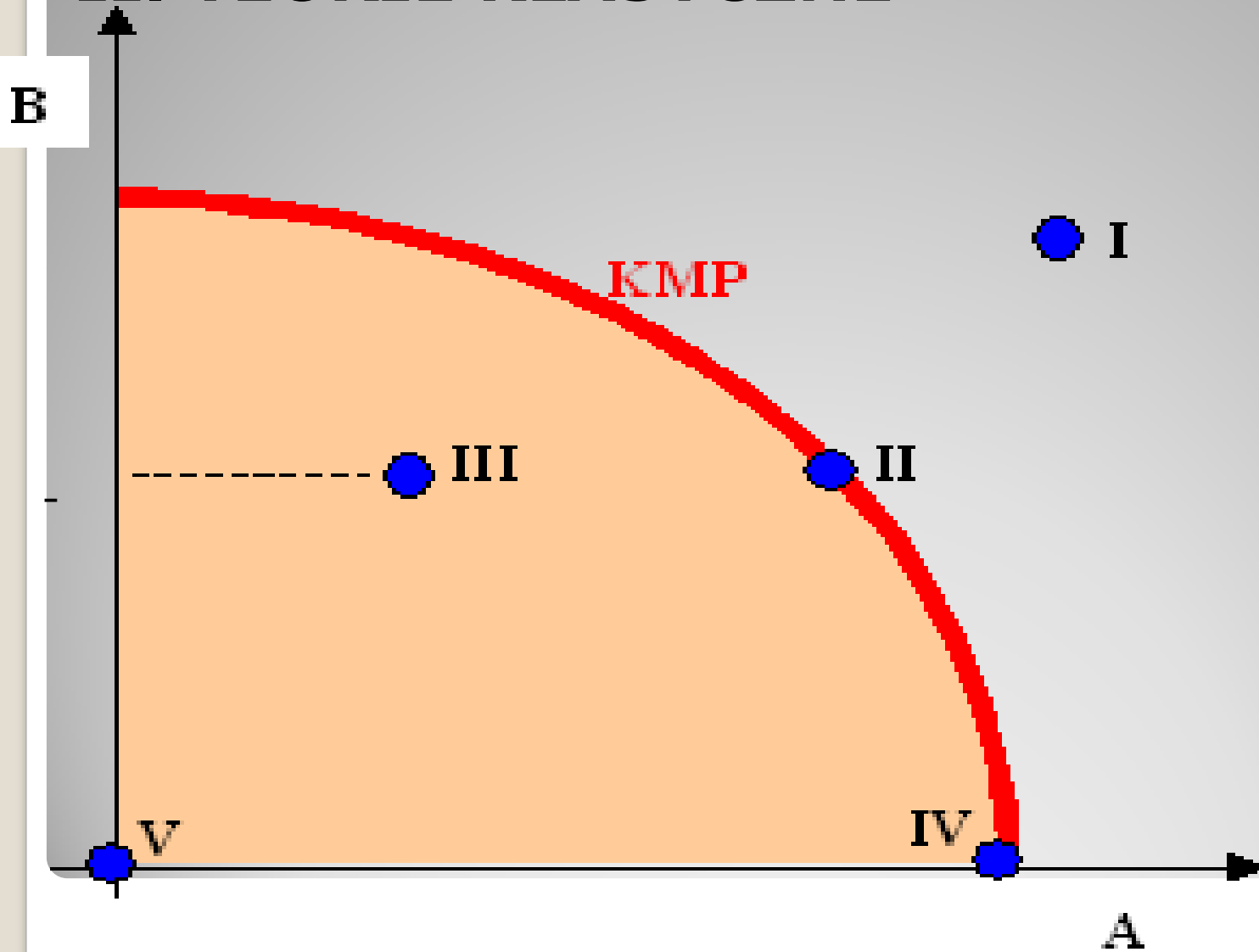
- **Założmy, że relacja wymienna miedzi na wino ukształtuje się na poziomie 1:1**

- **Założmy, że relacja wymienna miedzi na wino ukształtuje się na poziomie 1 M=2W**

II. TEORIE KLASYCZNE

Krzywa możliwości produkcyjnych

jest linią łączącą punkty będące kombinacją dwóch produktów, jakie dany kraj może wytwarzać przy pełnym wykorzystaniu posiadanych zasobów czynników i danej technologii.

II. TEORIE KLASYCZNE

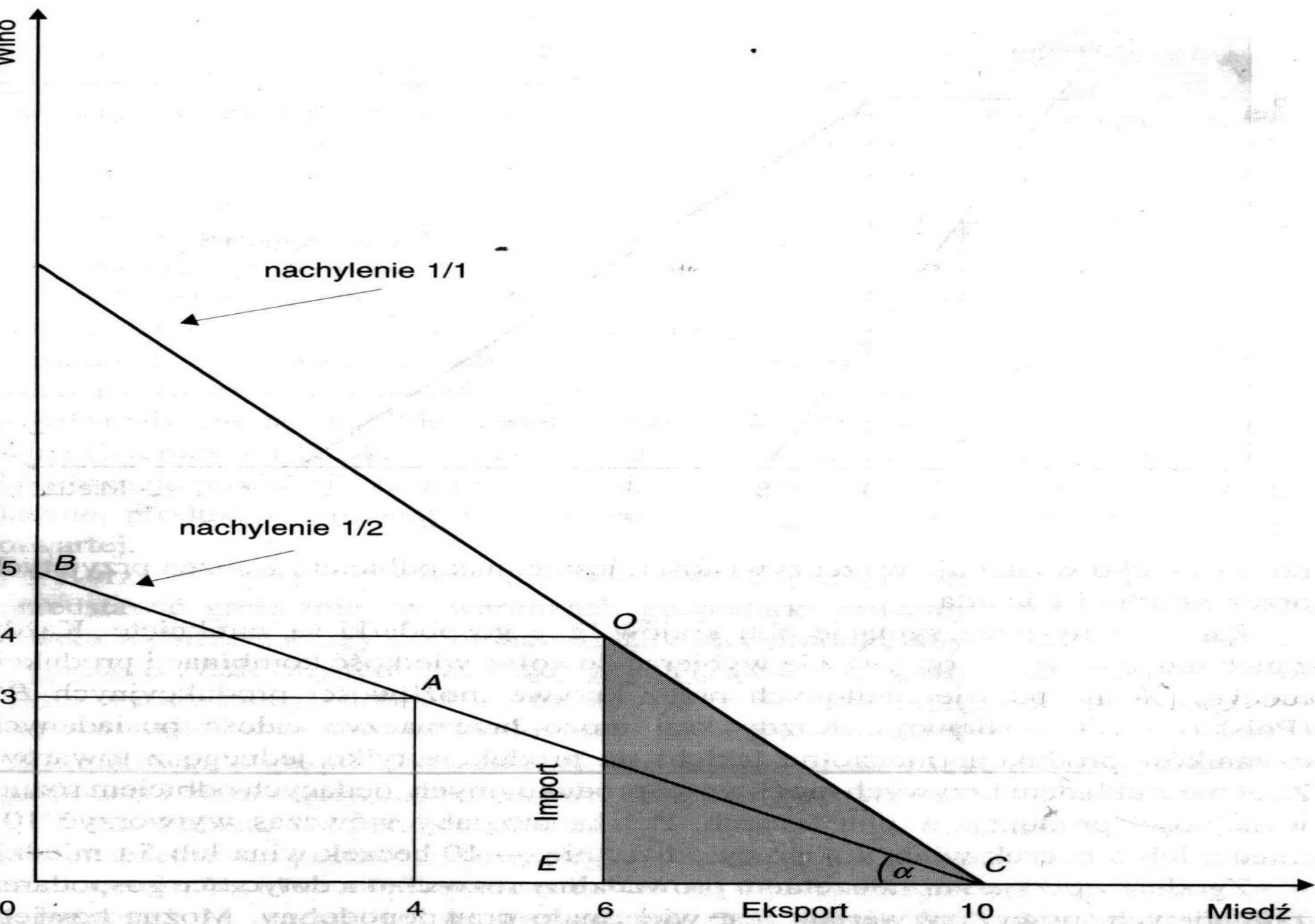
II. TEORIE KLASYCZNE

Tangens kąta nachylenia w stosunku do osi poziomej równy jest krańcowej stopie transformacji (kosztowi alternatywnemu).

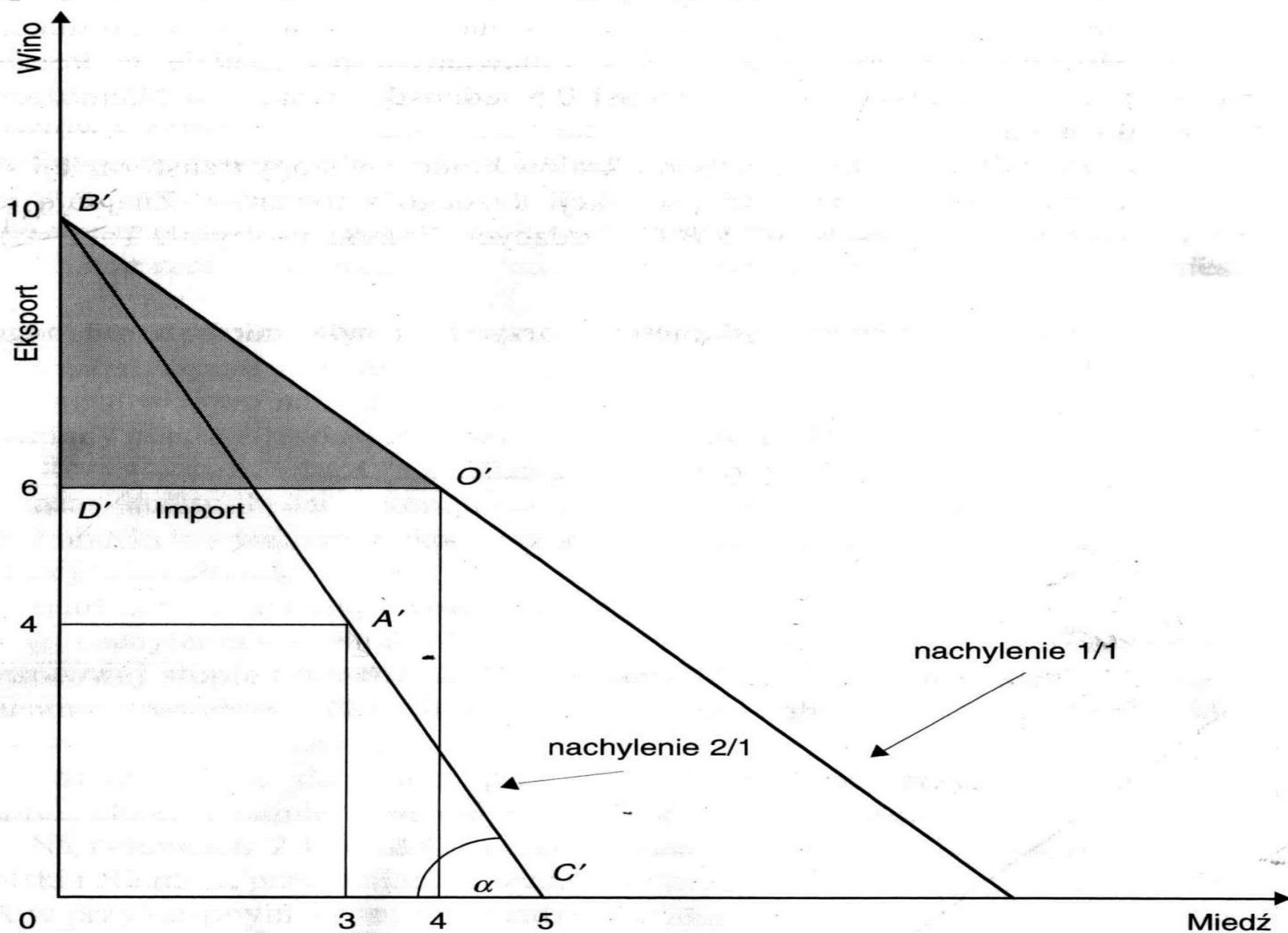
Koszt alternatywny to ilość, o jaką musimy zmniejszyć produkcję danego dobra, aby móc zwiększyć produkcję drugiego o jednostkę.

Rysunek 2.1.a. Absolutne różnice wydajności i korzyści z handlu międzynarodowego (przykład Polski)

Rysunek 2.1.b. Absolutne różnice wydajności i korzyści z handlu międzynarodowego (przykład Niemiec)

II. TEORIE KLASYCZNE

A co z krajem, który nie ma żadnej przewagi absolutnej????????????

II. TEORIE KLASYCZNE

2. Teoria kosztów komparatywnych (względnych / porównawczych) - D. Ricardo

a. założenia

– takie jak w teorii kosztów absolutnych

II. TEORIE KLASYCZNE

b. Twierdzenie

Handel międzynarodowy jest możliwy również wtedy, gdy dany kraj ma przewagę nad drugim w kosztach wytwarzania mierzonych nakładami pracy wszystkich produktów.

W tym przypadku kraj może zacząć specjalizować się w produkcji tego produktu, w wytwarzaniu, którego uzyska większe korzyści, rekompensujące mu ewentualną stratę spowodowaną zakupem towaru, z którego wytwarzania zrezygnował **(przewaga względna)**.

II. TEORIE KLASYCZNE

Roboczogodziny potrzebne do wytworzenia produktów

	ANGLIA	PORTUGALIA
SUKNO (1m²)	80	30
WINO (1 butelka)	100	20

II. TEORIE KLASYCZNE

GOSPODARKA ZAMKNIĘTA

	Anglia			Portugalia		
	Robocz o- godziny	Wielkoś ć produk cji	Nakład pracy	Robo czo- godzi ny	Wielkość produkcji	Nakład pracy
SUKNO	80	5		30	5	
WINO	100	5		20	5	

II. TEORIE KLASYCZNE

GOSPODARKA ZAMKNIĘTA

	Anglia			Portugalia		
	Robocz o- godzin y	Wielko ść produk cji	Nakład pracy	Robocz o- godziny	Wielkoś ć produk cji	Nakład pracy
SUKNO	80	5	400	30	5	150
WINO	100	5	500	20	5	100
		10	900		10	250

II. TEORIE KLASYCZNE

GOSPODARKA OTWARTA

	Anglia			Portugalia		
	Roboczo-godziny	Wielkość produkcji	Nakład pracy	Roboczo-godziny	Wielkość produkcji	Nakład pracy
SUKNO	80			30		
WINO	100			20		

II. TEORIE KLASYCZNE

GOSPODARKA OTWARTA

	Anglia			Portugalia		
	Robo- czo- godzi ny	Wielk ość prod ukcji	Nakł ad prac y	Robo- czo- godzi ny	Wielk ość prod ukcji	Nakł ad pracy
SUKN O	80	10	800	30	0	0
WIN O	100	0	0	20	10	200
		10	800		10	200

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

1. Teoria obfitości zasobów

(teoria Heckschera - Ohlina- w skrócie teoria H-O)

Założenia

1) dwa kraje, dwa towary, dwa jednolite czynniki produkcji: kapitał i praca

2) oba czynniki są niezbędne w procesie wytwórczym, ale wyposażenie analizowanych krajów w czynniki wytwórcze jest odmienne

3) jeden towar jest bardziej pracochłonny, drugi bardziej kapitałochłonny

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

1. Teoria obfitości zasobów

(teoria Heckschera - Ohlina- w skrócie teoria H-O)
założenia

w obu krajach jest ta sama technologia

w obu krajach istnieje doskonała konkurencja

w obu krajach są identyczne gusty

koszty transportu nie są brane pod uwagę

nie ma barier dla wymiany towarów pomiędzy krajami

jest doskonała mobilność czynników produkcji w danym kraju i brak takiej mobilności pomiędzy krajami

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

1. Teoria obfitości zasobów

(teoria Heckschera - Ohlina- w skrócie teoria H-O)

b) twierdzenie

Podstawową przesłanką rozwoju handlu międzynarodowego, a zarazem czynnikiem determinującym kształtowanie się jego struktury jest występowanie między dwoma krajami relatywnych różnic kosztów i cen.

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

1. Teoria obfitości zasobów

(teoria Heckschera - Ohlina- w skrócie teoria H-O)

Kraj obficie wyposażony w czynnik pracy, powinien *specjalizować się w wytwarzaniu produktów pracochłonnych, natomiast kraj obficie wyposażony w kapitał powinien się specjalizować w produkcji towarów kapitałochłonnych.*

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

2. Teoremat wyrównywania się cen czynników produkcji (P. Samuelson)

W wyniku wymiany następuje wyrównywanie się cen produktów, które prowadzi do wyrównywania się cen czynników produkcji).

Wpływ handlu na podział dochodów:

wyszczególnienie	Kraj1 (obfity w pracę)	Kraj2 (obfity w kapitał)
Przed rozpoczęciem wymiany handlowej		
Ceny towarów	1) Zegarki drogie 2) Garnitury tanie	1) Zegarki tanie 2) Garnitury drogie
Po rozpoczęciu wymiany handlowej		
Zmiany cen towarów		
Zmiany produkcji		
Kierunek handlu		
Zmiany popytu na czynniki produkcji		
Zmiany cen czynników		

dochodów:

Wyszczególnienie	Kraj1 (obfity w pracę)	Kraj2 (obfity w kapitał)
Przed rozpoczęciem wymiany handlowej		
Ceny towarów	1) Zegarki drogie 2) Garnitury tanie	1) Zegarki tanie 2) Garnitury drogie
Po rozpoczęciu wymiany handlowej		
Zmiany cen towarów	1) Zegarki tanieją 2) Garnitury drożeją	1) Zegarki drożeją 2) Garnitury tanieją
Zmiany produkcji	1) wzrost produkcji garniturów 2) Spadek produkcji zegarków	1) Wzrost produkcji zegarków 2) Spadek produkcji garniturów
Kierunek handlu	1) Eksport garniturów 2) Import zegarków	1) Eksport zegarków 2) Import garniturów
Zmiany popytu na czynniki produkcji	1) Popyt na pracę rośnie 2) Popyt na kapitał maleje	1) Popyt na pracę maleje 2) Popyt na kapitał rośnie
Zmiany cen czynników	1) Praca drożeje 2) Kapitał tanieje	1) Praca tanieje 2) Kapitał drożeje

III. TEORIE NEOKLASYCZNE

2. Teoremat wyrównywania się cen czynników produkcji (P. Samuelson)

Rozwój wymiany międzynarodowej, nie ograniczanej żadnymi przeszkodami, stwarzanymi przez rządy:

- wywołuje tendencje do równoważenia się cen takich samych towarów w różnych krajach, po uwzględnieniu różnic w kosztach ich transportu
- prowadzi także do zmniejszania się różnic cen czynników produkcji w różnych krajach.

II. TEORIE NEOKLASYCZNE

5. Paradoks Leontiefa.

- W. Leontief (Nobel w 1973 r. za tablice przepływów międzygałęziowych) oczekiwał więc, że w towarach eksportowanych przez USA powinna być większa zawartość kapitału, niż w towarach konkurujących z importem.

II. TEORIE NEOKLASYCZNE

5. Paradoks Leontiefa.

- W. Leontief (Nobel w 1973 r. za tablice przepływów międzygałęziowych) oczekiwał więc, że w towarach eksportowanych przez USA powinna być większa zawartość kapitału, niż w towarach konkurujących z importem.

II. TEORIE NEOKLASYCZNE

5. Paradoks Leontiefa.

- Wg badań na podstawie danych z lat 40-tych XX w. okazało się, że jest odwrotnie. W towarach eksportowanych przez USA W. Leontief odkrył więcej pracy a mniej kapitału, niż w towarach stanowiących substytuty dóbr importowanych przez ten kraj. Wynik ten został nazwany paradoksem Leontiefa.

II. TEORIE NEOKLASYCZNE

5. Paradoks Leontiefa.

➤ Główne przyczyny:

- istnieją więcej niż 2 czynniki produkcji,**
- praca nie jest czynnikiem jednorodnym (kwestia kapitału ludzkiego),**
- różnice we wzorcach konsumpcji,**
- bariery celne,**

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

1. Teorie neoczynnikowe

sprowadzają się do rozszerzenia rozważań E. Heckschera, B. Ohlina i P.A. Samuelsona **na większą liczbę czynników produkcji niż tylko kapitał i praca**. Opierając się na zasadzie kosztów względnych celowym jest uwzględnienie dodatkowo zasobów naturalnych oraz niejednorodności czynników pracy i kapitału (**praca prosta i złożona, kapitał rzeczowy i ludzki**).

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

2. Teorie neotechnologiczne-uwzględniają zmiany spowodowane ciągłym rozwojem postępu technicznego.

3. Teorie popytowo-podażowe

– akcent kładziony jest na znaczenie czynników po stronie popytu, jego kształtowanie się, wielkość i strukturę.

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

2. Teorie neotechnologiczne

a) Teoria luki technologicznej (V. Posner) – nacisk położony jest na możliwości rozwoju korzystnego handlu dzięki międzynarodowym różnicom w poziomie wiedzy technicznej w tempie postępu technicznego .

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

2. Teorie neotechnologiczne

Kraje odznaczające się przewagą technologiczną, dużą innowacyjnością, mają łatwiejszy dostęp do zagranicznych rynków zbytu (w rezultacie stałej bądź okresowej przewagi technologicznej). Produkują one przede wszystkim nowe usługi, nowe rodzaje wiedzy technicznej oraz nowoczesne artykuły przemysłowe o wysokim stopniu przetworzenia.

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

2. Teorie neotechnologiczne

Natomiast kraje o mniejszej zdolności innowacyjnej muszą konkurować w eksporcie innych wyrobów i usług oraz dążyć do zdobycia zagranicznych rynków zbytu innymi sposobami. Najczęstszym sposobem jest konkurencja cenowa. W tego typu krajów, szczególnie istotna jest zdolność do uczenia się i naśladowania, imitacji zagranicznych rozwiązań.

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

3. Teorie popytowo-podażowe

a) Teoria handlu wewnątrzgałęziowego

Handel międzygałęziowy, czyli eksport i import towarów należących do innych gałęzi (grup towarowych).

IV. WSPÓŁCZESNE TEORIE ROZWOJU HANDLU MIĘDZYNARODOWEGO

3. Teorie popytowo-podażowe

a) Teoria handlu wewnątrzgałęziowego

Handel wewnątrzgałęziowy ma miejsce, gdy kraj jednocześnie eksportuje i importuje produkty należące do tej samej gałęzi.

Gałąź – grupa produktów, charakteryzująca się identycznym przeznaczeniem końcowym oraz podobną produkcją w zakresie podstawowych czynników produkcji